

Krennerjevo knjigovodstvo iz let 1873-1919

JUDITA ŠEGA

STROKOVNO DELO NA GRADIVU

Fond Krennerjeve suknarne, ki ga sestavlja 19 knjigovodskih knjig, smo prevzeli v Zgodovinski arhiv Ljubljana, enoto v Škofji Loki leta 1972 in ga tedaj le v grobem popisali. Ponovno smo se dela na tem fondu lotili leta 1991. Knjige smo pregledali, oštevilčili in ponovno popisali. Glede na njihovo pomembnost smo na začetek uvrstili glavne knjige, tem slede bilančna knjiga, dnevnik knjiženja, blagajniške knjige in na koncu še nakupne in prodajne knjige. Kot pripomoček za uporabo imajo nekatere knjige izdelane še pomenske indekse strank, s katerimi je Krennerjeva suknarna sodelovala. Indekse so izdelovali h glavnim, nakupnim in prodajnim knjigam, žal pa vsi niso ohranjeni.

Knjige sodijo v obdobje 1873-1919 in so nekatere bolj, druge manj kompletne. Ohranile so se v glavnem vse blagajniške knjige, nakupne in prodajne, nepopolne pa so glavne in bilančne knjige in dnevnik knjiženja.

Krennerjeva poslovna dokumentacija je bila vodena zelo skrbno, kar nam ob natančnejši analizi omogoča dokaj nazoren prikaz delovanja Krennerjeve suknarne v Škofji Loki in Vodmatu. Nekatero knjigo so bile registrirane pri glavnem davčnem uradu v Ljubljani, druge v Škofji Loki, le dnevnik knjiženja je bil registriran v Gradcu. Glede njihovega vodenja lahko skoraj z gotovostjo trdim, da so jih tako za Škofjo Loko kot tudi za obrat v Vodmatu vodili v Škofji Loki. Na začetku je to delo opravljal Alojz Krenner st., kasneje pa poklicni uradnik.

Knjige so dobro ohranjene, le hrbitišča bi bilo potrebno pri nekaterih popraviti. Fond obsega 0,9 tm in je vložjen v sedem škatel, od katerih so štiri nekoliko širšega formata od običajnega.

HISTORIAT KRENNERJEVE TOVARNE SUKNA V ŠKOFJI LOKI¹

Začetke Krennerjeve tovarne sukna v Škofji Loki moramo iskati dve stoletji nazaj. Zemljiška knjiga, ki se začne v zadnji četrtini 18. stol., tedaj omenja Jožefa Krennerja, po poklicu irharja. Po njegovi smrti je z obrtjo nadaljeval sin Franc (1797-1879), ki se je po vsej verjetnosti ukvarjal tudi s predelavo volne. To dejstvo potrjuje podatek o sodelovanju Franca Krennerja na

obrti razstavi v Celovcu leta 1838. Njegove odeje v beli, zeleni in rjavi barvi so bile deležne velike pozornosti in so mu prinesle posebno diplomu.

Po očetu je podjetnost in sposobnost podedoval sin Alojz Krenner (1841-1895), ki je 19. septembra 1871 registriral firmo "Alois Krenner, Kotzenfabrikation", dve leti kasneje pa v družabništvu s Henrikom Waneckom podjetje "Schaff-wollwarenfabrik der Krenner und Waneck in Bischoflack". Žal je to družabništvo trajalo le slabo leto dni - do prezgodnje Waneckove smrti avgusta 1874. Naslednji dve desetletji je tovarno vodil Krenner sam, po njegovi smrti leta 1895 pa do polnoletnosti otrok najprej vdova Ema in nato sinova Alojz (roj. 1873) in Viktor (roj. 1887).

Zunanja podoba Krennerjeve tovarne se je oblikovala postopoma. Prvotno je obsegala glavno poslopje, suknarno, mikalnico, sušilnico za volno in sukno, barvarno, skladišče in strojnico. Širjenje tovarne je povezano z vztrajnim nakupovanjem okoliških hiš in mestnega zemljišča, za kar je bil Krenner pripravljen plačati lepe denarje. O tem nam zgovorno pričajo ohranjeni arhivski viri iz 80. in 90. let preteklega stoletja.

Vzporedno s širjenjem tovarne je raslo tudi število zaposlenih. Od prvotnih 18, kolikor jih je štela tovarna leta 1871, se je sredi 80. let to število povzpelo na 71, sredi 90. pa celo do številke 100 (82 moških, 18 žensk). Po letu 1895 je začelo število zaposlenih upadati. Podatki iz leta 1897 govore samo še o 78 delavcih (65 moških, 13 žensk).

Do leta 1894 so se v Krennerjevi tovarni ukvarjali izključno z izdelovanjem volnenih izdelkov, od tedaj dalje pa tudi s proizvodnjo in oddajanjem električnega toka. Njihova elektrarna je bila prva javna elektrarna na Kranjskem. Z leti je proizvodnja sukna vse bolj padala, naraščala pa je proizvodnja električnega toka. Zlasti je tu preobrat opazen po letu 1910. S proizvodnjo električne energije se je ukvarjal mlajši brat Viktor, medtem ko se je starejši Alojz še naprej posvečal suknarstvu. Kdaj so suknarsko proizvodnjo popolnoma opustili, ni povsem znano. Po nekaterih podatkih že pred prvo svetovno vojno, dokončno pa verjetno med vojno, ko je tovarna služila kot vojaška bolnišnica.

Leta 1919 je Alojz Krenner prodal svoj delež bratu Viktorju, ki je še istega leta celotno tovarniško poslopje prodal usnarju Jakobu Dermoti iz Zeleznikov. Tudi v njegovih rokah posvet ni dolgo ostala. Leta 1921 se v zemljiško knjigo kot novi lastnik vpiše tedaj nastala delniška družba Šešir.

¹ Historiat je nastal na osnovi naslednje literature:

· Franc Štukl, *Knjiga hiš v Škofji Loki* II., str. 80-81 in 92;
· Katarina Kobe-Arzenšek, *Prvi tekstilni obrati na Slovenskem*, str. 15-17;
· Katarina Kobe-Arzenšek, *Prispevek k zgodovini Krennerjeve suknarne v Škofji Loki*, Loški razgledi, 17/1973, str. 225-231.

PREGLED OHRANJENIH KNJIGOVODSKIH KNJIG²

Po določilih trgovskega zakonika, datiranega s 17. decembrom 1862, so morali vsi trgovci voditi predpisane poslovne knjige. Posebej so to urejali člani 28-40. Členi se nanašajo na inventurne popise in ugotavljanje bilance stanja, roke hranjenja knjig, jezik zapisovanja, številčenje strani, popravke in vlogo trgovskih knjig v morebitnih pravnih zadevah.

Knjige so pisane na industrijsko izdelanem papirju in so dveh različnih formatov: 23,5 cm x 36,5 cm x 4 cm in 18 cm x 44,5 cm x 3 cm. Imajo trde kartonaste platnice, obložene v blago različnih barv in vzorcev. V večini primerov gre za blago z rjavo-črnimi črtami in vzorcem ribje kosti. Prva stran v knjigi nas seznanja s tehničnimi podatki: za kakšno knjigo gre, koliko listov oz. pol obsega ter kdaj in kje je bila knjiga registrirana. Spodaj sledijo koleki, pečat davčnega urada in podpis uradnika. Večina knjig začenja s stavkom "Anfang mit Gott" na drugi strani zgoraj. Strani so pri nekaterih knjigah paginirane (večina nakupnih in prodajnih knjig, bilančna knjiga in dnevnik knjiženja), drugod foliirane (glavne in večina blagajniških), nekatere pa sploh niso oštevilčene (posamezne blagajniške, nakupne in prodajne knjige). Foliacija oz. paginacija je zapisana v levem in desnem zgornjem kotu.

Soll		David Geiringer		Haben	
		in Wien			
1902	An Faktura	1902	Pr. Überweisung		
Jänner 31	über Sommerware K 706.61	Juni 5	Öst.ung.Bank	K 1805.00	

Knjige so pisane deloma v latinici deloma v gotici, včasih pa je pisec v enem stavku kombiniral obe pisavi. Besedilo je v celoti v nemškem jeziku, razen posameznih trgovskih izrazov (neto, bruto, tara, konto, skonto, saldo, post), ki so italijanskega oz. francoskega izvora (rabat). Krajevna imena so pisana v nemški obliki (Bischoflack, Laibach, Lemberg, Budapest).

Zaradi zanimivih podatkov, ki jih knjige vsebujejo, je vredno, da si jih pobliže pogledamo.

Glavna knjiga (Hauptbuech). Ohranjenih je pet knjig, ki pokrivajo obdobje 1873-1919. Po vsej verjetnosti so jih za oba obrata vodili v Škofji Loki, čeprav so nekatere med njimi registrirali na glavnem davčnem uradu v Ljubljani. Dve od njih sta dopolnjeni z imenskim indeksom strank. Knjige so vodene analitično - na nivoju

posameznega računa. Nižji nivo so predstavljali le še zapisi računov v nakupnih in prodajnih knjigah. Vodene so poimensko. Ime kupea oz. konta je zapisano na levi strani zgoraj, njegovo bivališče pa na desni. Večina kontov se imenuje po fizičnih osebah, le manjši del po pravnih osebah (Postsparkassen Conto, Giro Conto Öster. ungar. Bank...) ali pa gre za neosebne konte (Rimessen Conto, Tratten Conto). Pod črto sledi na obeh straneh naslednje rubrike:

- leto in mesec
- dan
- vsebina računa
- znesek

Iz navedenih podatkov je razvidno: s katerimi strankami in od kod je trgoval, kakšno blago je prodajal, kdaj je bil nek račun izstavljen/plačan, kako visoki so bili zneski računov, koliko izdatkov in prejemkov so imeli v poslovanju z določeno stranko v enem letu. Knjiženje računov je potekalo po sistemu nasprotnih postavk. Na levo stran so zapisovali obremenitve (izdane račune), na desno pa razbremenitve (plačane račune). Za "dati" in "imeti" oz. debet in kredit se uporabljata izraza soll in haben.

Spodnji primer nam prikazuje prvi vpis na levi in desni strani folija. Na levi strani je zapisan nakup Davida Geiringerja z Dunaja, ki je 31. januarja 1902 kupil pri Krennerju letno blago v vrednosti 706.61 K. Na desni strani folija je vpisano prvo plačilo v letu 1902.

Iz skopih opisov na levi strani folija izvemo le v grobem, za kakšno blago je bil račun izstavljen (Winterware, Loden, Tuch...), komu in kdaj. Iz podatkov na desni strani pa od kod je bil kupec, datum plačila, način plačila (Barzahlung, Postanweisung, Postsparkasse...), dogovorjeni skonto in znesek. Denarne enote so vpisovali vedno pred zneskom.

Kupei iz Škofje Loke so plačevali račune vedno v gotovini, tisti iz bolj oddaljenih krajev pa na razne druge načine. Na prelomu stoletja prevladuje plačilo preko Poštne hranilnice, Avstrijsko-ogrske banke, Štajerske eskomptne banke itd.

Na en folij, ki sta ga sestavljala leva - debetna in desna - kreditna polovica, so lahko vpisovali tudi po več let, dokler ni bila ena stran polna. Pri strankah, s katerimi so veliko trgovali, sta bili leva oz. desna stran kmalu popisani. Vpise so nadaljevali na prvem, še prostem foliju. To navadno ni bil kar naslednji folij, zato so v takem primeru na koncu popisane strani (npr., da je to str. 27) zapisali: Transport Folio (npr.) 95, na foliju 95 pa na začetek: Transport Folio 27. Če je

² Poleg virov je bila uporabljena še naslednja literatura:
- Tomaž Romih, Temeljni nauk o knjigovodstvu, Novo mesto 1890, 105 str.
- Ivan Podlesnik, Knjigovodstvo I., Uvod, str. 5-16, Ljubljana 1907
- S. Vilfan, B. Otorepec, V. Valenčič, Ljubljanski trgovski knjigi iz prve polovice 16. stoletja, Ljubljana 1986, 233 str.

šlo za vpis v novo knjigo, so zabeležili tudi ta podatek. Pred prenosom so debetna in kreditna knjiženja na koncu strani sešteli in na nov folij prenesli seštevek enih in drugih; vsakega na ustrezno stran. Kako uspešno je bilo poslovanje s posameznimi strankami, so pokazali seštevki ob koncu leta. Če je bila vsota na levi večja od vsote na desni, je kupec Krennerju dolgoval, v nasprotnem primeru je bil njegov upnik.

Če bi hotel imeti Krenner idealno stanje, bi moral vsakemu kontu nameniti svoj folij. Pa ni bilo tako. Zaradi varčnosti s papirjem pogostokrat najdemo na enem foliju zabeležena po dva konta. Navadno so bili to kupci z redkimi nakupi.

Bilančna knjiga (Bilanzen Buch) je ena sama in je iz let 1880-1881. Vsebuje dva inventurna popisa zalog, seznama dolžnikov in upnikov in bilanci stanja, opravljeni 31. 12. 1880 in 31. 12. 1881. Inventurni popis nas seznanja z vrstami blaga, količino, ceno za enoto blaga, skupno vrednostjo posamezne vrste blaga, skupno vrednostjo vsega blaga. Sledi popis dolžnikov in zneskov, ki so jih dolgovali in na koncu še bilanca stanja. Iz postavk na levi in desni strani vidimo sestav aktive in pasive in njuno vrednost. Aktivno so sestavljali: gotovina, blago v skladišču, premičnine in terjatve, pasivo pa dolgovi. Razlika med aktivno in pasivo je pomenila čisti dobiček oz. izgubo. Ta je v letu 1881 znašala 2643.51 gld. in jo je Krenner pripisoval zaniknemu in lahko-miselnemu ravnanju poslovodja Janeza Sušnika.

Druga polovica knjige je namenjena evidenci tedenskih plač delavcev v letih 1884-1886. Posreduje nam naslednje kategorije podatkov:

- ime delavca
- datum izplačila
- koliko dni v tednu je delal
- koliko je znašal dnevni zaslužek posameznega delavca
- koliko je znašal celoten tedenski zaslužek posameznega delavca
- koliko je znašal prispevek v bolniško blagajno
- število zaposlenih (moških, žensk)

Dnevnik knjiženja (Prima Nota) je tudi en sam. Krenner ga je začel uporabljati leta 1911, kar potrjujejo tudi kazalke v glavni knjigi, ki nas usmerjajo na dnevnik in se prvič pojavijo leta 1911. Na čelni strani je zabeležen mesec in leto, pod črto pa sledijo naslednje rubrike:

- dan
- ime konta
- številka konta po kontnem planu oz. zveza z glavno knjigo
- znesek

V dnevnik knjiženja je po kronološkem redu beležil vse poslovne dogodke, ki so vplivali na spremembo bilance stanja. Vsak poslovni dogodek je pomenil spremembo na dveh kontih; pri enem v plus, pri drugem v minus. Knjiga je bila Krennerju dober pripomoček, če je hotel vedeti, kateri poslovni dogodki so se zgodili na določen

dan; npr., če je hotel vedeti, kateri računi so bili na določen dan poravnani ali izstavljeni. Podatke iz dnevnika je nato prenašal na ustrezne konte v glavni knjigi. Natančnejši pregled knjige nas seznanja z vsemi odprtimi konti. Naj za primer navedem samo nekaj od njih: konto debitorjev in kreditorjev, konto Poštne hranilnice, konto Štajerske eskomptne banke, konto stroji, konto orodje, konto volna, konto plače, konto življenjsko zavarovanje, konto obresti, konto vrednostni papirji, konto električna razsvetljava itd. Posebnost med konti je konto debitorjev in kreditorjev. V okviru tega (krovnega) konta je imel vsak kupec svoj podkonto in vsak upnik svojega. Če je prišlo do spremembe na tem kontu, je natančno specificiral, pri katerem kupcu, v kakšni vrednosti in navedel zvezo z glavno knjigo. Vpisi prihodkov in odhodkov med seboj niso ločeni. Ene in druge je zapisoval skupaj po kronološkem zaporedju, tako kot so si sledili. Kaj je prihodek in kaj odhodek, se vidi le iz imen kontov.

Primer:

	Avgust 1911	
20. An Verkaufs Ko.	37	
Debitoren und Kreditoren Ko.	54	
Arthur Unger Sommerware	IX.21	84.10
Alexander Weinreb	IX.56	220.77
Karl Čerwinka Winterware	" "	92.93
M. Tschortschenthaler	" "	330.42
Hermann Waller	VII.173	214.04
Anton Demšar	VII.2	15.30
Ludwig Meiler	VIII.224	207.45
		1165.01

Številke kontov je večkrat zamenjal. Konto debitorjev in kreditorjev je na začetku leta 1911 označeval s številko 52, avgusta že s številko 54, leta 1916 pa najdemo konto pod številko 59. Vmes pa so se zvrstile še vse ostale vmesne številke. Kaj je temu vzrok, ne vem; mogoče lažje spremljanje prometa v določenem časovnem obdobju.

Blagajniške knjige (Kassabuch). Ohranile so se nam štiri knjige iz obdobja 1887-1913. V njih so bili zabeleženi vsi tisti nakupi - maloprodajni in na veliko, ki so bili plačani z gotovino. Že bežen pogled nanje pove, da so bile vodene po mesecih. Na levo stran folija so vpisovali gotovinske prihodke (Soll, Eingang), na desno gotovinske izdatke (Haben, Ausgang). Zapisani na levi oz. desni strani so vsebovali naslednje rubrike:

- dan v mesecu
- vsebina računa
- zveza z glavno knjigo (pri nakupih na veliko)
- znesek

Zvezo z glavno knjigo (npr.: VII. f. 25) najdemo samo pri tistih kupcih, ki so kupovali na veliko in so imeli pri Krennerju odprt svoj konto in še to le pri tistih njihovih računih, ki so bili izstavljeni z zamikom plačila in poravnani z gotovino. V večini primerov so bili ti zneski večji od 50 K. Majhna plačila so večinoma povezana s sprotnimi nakupi kupecev iz Škofje Loke in

okolice oz. je šlo za plačilo električne razsvetljave, ki so jo porabniki plačevali direktno pri blagajni.

Na primeru si oglejmo najprej izsek z leve polovice folija:

Soll	Dezember 1901		
29.	An Josef Moser, Klagenfurt, für Tuch	V. F. 112	57,40
31.	An Spengler Kavčič für Tuchware		12,60

Prvi vpis nam pove, da je Josef Moser iz Celoveca 29. decembra 1901 z gotovinskim plačilom poravnal znesek 57,40 K za nakupljeno sukno. Zapis ne pove, ali je bil znesek poravnat osebno ali preko nakazila v gotovini. Te podatke bi našli ob vpisu v glavni knjigi št. V, folij 112. V drugem primeru gre za maloprodajni nakup domačina Kavčiča, zabeležen samo v blagajniški knjigi, ker je bil poravnat takoj in z gotovino.

Pa si pogledjmo še dva izbrana primera z desne polovice:

1901 Dezember	Haben	
28.	Pr. Wochenlöhne an die Arbeiter	494,91
31.	Pr. Anton Ličar, für Schlosserarbeiten	2,90

Vpisovanje v knjigo je potekalo tako, da se je časovno obdobje pri prejemkih in izdatkih na foliju pokrivalo. Ko je bila ena od strani na foliju polna (npr. izdatki pri datumu 27. december), so morali prenesti na nov folij tako prejemke kot izdatke od 28. decembra dalje, čeprav je pri prejemkih na prejšnji strani ostal prazen prostor. Tega so prečrtali s prečno črto. Pred prenosom so vsako stran zase sešteli ter obe vsoti prenesli na naslednji folij na debetno oz. kreditno stran zgoraj. Na koncu posameznega meseca so izračunali vsoto gotovinskih prejemkov in vsoto gotovinskih izdatkov. Višek v blagajni - dobiček je zapisan na dveh mestih; najprej ob koncu meseca kot "Saldo Ausgleich" pri gotovinskih izdatkih in nato še kot "Saldo Vertrag" na strani za gotovinske prejemke na začetku naslednjega meseca.

Blagajniške knjige nam povedo, kaj vse je sodilo h gotovinskim prejemkom in kaj h gotovinskim izdatkom. Izdatki so obsegali: denar, namenjen za potrebe gospodinjstva, izplačilo tedenskih plač delavcev, nakupe volne, premoga, pisarniškega materiala, plačilo raznih popravil, prispevek v bolniško blagajno in podobno. Pri prejemkih vidimo: koliko so v gotovini iztržili od prodaje sukna, letnega in zimskega blaga, ostankov volne in sukna, koliko so prinesle stanovanjske najemnine v Vodmatu, koliko prodaja elektrike in žarnic, kdo vse je bil priklopljen na električno razsvetljavo, kako visoke provizije je izplačeval itd. Blagajniške knjige nam povedo tudi cene posameznih izdelkov. Tako je pred sto leti stala ena žarnica 0,50 gld., prevoz enega vagona premoga 23,62 gld., mikanje enega kilograma volne 7 kr., stanarina gospe Louise Gross

v Vodmatu pa je znašala na mesec 5,10 gld.

Najbolj nadrobne podatke iz poslovanja sukname prinašajo nakupne in prodajne knjige.

Nakupna knjiga (Eingangsfakturenbuch) je pravzaprav knjiga prejetih računov oz. odhodkov Krennerjeve suknarne. Arhiv hrani tri knjige iz časa 1882-1919. Vanje so vpisovali:

- datum prejema računa
- od koga in od kod (ime in kraj)
- za kakšno blago gre, količina, cena za enoto blaga, za katerega je bil račun izstavljen
- znesek
- kdaj je bil račun plačan
- cena embalaže (samo ponekod)
- oblika pakiranja (paket, zaboj, vreča, sod, bala, vagon...)

Zaradi večje preglednosti so posamezne račune med seboj ločili s črto. Nakupna knjiga nam nazorno kaže, kaj so kupovali, od koga in od kod in po kakšni ceni. Kupljeno blago lahko v grobem razdelimo v naslednje skupine:

- volna
- moher
- kemikalije (kisline, lug, kositrova sol, tekstilno milo, zelena in modra galica, razna olja...)
- papirna galanterija (kopirne knjige, ovojni papir, ovojnice...)
- premog (orehovec)
- kovinski izdelki (razni stroji, cevi...)
- ostalo (lepenka...)

Med dobavitelji se leta 1892 največkrat omenja Kaltenbrunner Farbholzfabrik iz Ljubljane. Dobavljali so mu razne vrste barvilnega lesa kot npr. sandalovino, višnjevo pražiljko ipd. Moher in cheviot je dobavljala tvrdka Gebrüder Rath iz Berlina. Račune so tej firmi vedno plačevali v nemških markah.

Prodajna knjiga (Verkaufsbuch) je knjiga izstavljenih računov Krennerjeve suknarne. Ohranjenih je pet knjig iz obdobja 1887-1912. Iz njih je moč razbrati vrsto pomembnih podatkov:

- komu in kam so prodajali
- kakšno blago so prodajali (zimsko, letno, damsko, blago za redovniške ohleke, sukno, flanelo, koece, odeje: delavske, vojaške, konce volne in blaga, loden...)
- cene izdelkov
- merske enote (m, Stück, Ducat, Coupon...)
- višina rabata (4-8%)
- način pošiljanja (po pošti, brzovozno, po sl...)
- vzorci na izdelkih
- barve izdelkov
- velikost izdelkov
- kakšne usluge so opravljali za svoje stranke (pranje, sušenje, prešanje in mikanje volne, stopanje platna...)
- cene teh uslug
- datum izstavitve računa
- datum plačila
- kje je račun vpisan v glavni knjigi (npr.: III., f. 202)

Pozimi (oktober-april) prevladuje prodaja letnega blaga, poleti (maj-september) pa zimskega. Ponekod je na računu naveden rok, do kdaj ga mora kupec poravnati. Pri večjih količinah so vedno odračunavali rabat. Ta se je gibal med 4 in 8% - odvisno od velikosti nakupa. Pri takojšnjih plačilih pa so odračunavali še skonto.

Nadrobna analiza dveh ali treh izbranih let in primerjava cen izdelkov bi verjetno pripeljala do novih zaključkov, po grobi oceni pa lahko rečem, da so v zadnjem obdobju delovanja suknarne začele cene njihovim izdelkom padati. Zanimivo bi bilo najti vzroke, ki so k temu pripeljali.

Nakupno in prodajno knjigo je moč kombinirati z glavno knjigo. Ob vpisu računa v nakupno ali prodajno knjigo je zapisana tudi opomba, v kateri knjigi in na katerem foliju najdemo račun, vpisan tudi v glavni knjigi (npr.: VII. f. 53). Včasih je poleg podatkov z računa zapisan še datum plačila, v večini primerov pa le rok, do kdaj ga je treba poravnati. Preverjanje plačanega zneska v blagajniški knjigi ne da zelenega ničnika. Vzroka sta zlasti dva: da račun ni bil plačan v gotovini, ali pa da je kupec naenkrat poravnal več neplačanih računov. Za katere račune je šlo, pa iz skupnega zneska ni razvidno.

Krennerjeva suknarna je v drugi polovici 19. stol. veljala za drugo največje suknarsko industrijsko podjetje na Kranjskem. Njihova trgovska mreža je bila razpredena daleč čez deželne meje in je segala do Galicije in Transilvanije na vzhodu, Češke, Moravske in Šlezije na severu ter tja do Vorarlberga na zahodu. Največji odjemalci Krennerjevega blaga so bili Dunajčani. Leta

1892 sta bili to firmi Quittner J. & Söhne in Tiurnowsky J. & Comp., leta 1902 pa David Geiringer. Od ljubljanskih trgovcev se v knjigah največkrat omenja Franc Ksaver Souvan. Samo v letu 1892 je v 21 nakupih pri Krennerju kupil za 4603.99 gld. blaga, leta 1902 pa v 12 nakupih za 5504.71 K. Med škofjeloškimi trgovci gre omeniti predvsem Marijo Juvan in Janeza Nepomuka Kocelija. Juvanova je veljala za eno najmočnejših strank. Leta 1902 je imela kar 36 nakupov v skupni vrednosti 8512.36 K. Samo štiri stranke so v tem letu prinesle Krennerju več dohodka kot ona. Za razliko od Juvanove, ki je kupovala vse vrste blaga, so bili Kocelijevi nakupi v tem letu zvezani predvsem s koci, zaradi katerih je kar trinajstkrat zapisan v prodajni knjigi. V preostalih treh nakupih je kupoval letno in zinsko blago in tekstilne ostanke; vsako po enkrat. Skupna vrednost nakupljenega blaga je znašala 2165.34 K.

Kljub temu, da je Krenner vsak račun poknjižil na več mestih, natančnejši pregled knjig pokaže, da je Krenner vodil le enostavno knjigovodstvo, to pa mu ni kazalo tekočega dobička oz. izgube od prodaje blaga. Uspeh oz. neuspeh poslovanja je pokazala šele bilanca stanja, opravljena ob koncu leta. Vodenje dvostavnega knjigovodstva bi mu za razliko od enostavnega ob vsakem trenutku pokazalo, kolikšna je donosnost poslovanja. Bilo pa bi nekoliko zamudnejše, saj bi moral pri vsakem poslu najprej odknjižiti material po nabavni ceni in nato razliko priknjižiti kot maržo.